

12. ULUSLARARASI 1001 BELGESEL FİLM FESTİVALİ

Bu yıl **4-11 Aralık** tarihleri arasında düzenlenecek olan **1001 Belgesel Film Festivali**'nin yaklaşık 80 belgeselden oluşan programının ana başlıklarına, öne çıkan filmlerine ve film gösterimi dışındaki yan etkinliklerine göz attık.

Türkiye'de düzenlenen ilk belgesel film festivali olan 1001 Belgesel Film Festivali, 4-11 Aralık tarihleri arasında gerçekleşiyor. Festivalde bu yıl yaklaşık 80 belgesel gösterilecek ve son iki yılda üretilmiş dünya belgeselleri ağırlıkta. İran'da poligamik, komik, trajik bir evlilik hikâyesinin belgeseli *Four Wives One Man*, Ermenistan'da yaşayan Yezidilerin günlük yaşamlarını yansıtan *Children of Adam*, İkinci Dünya Savaşı sonrası Yunanistan'da solcuları "rehabillite" etmek için kapattıkları hapishane-ada

Makronissos'u anlatan *Makronissos (Exile Island)*, Katrina kasırgası sonrasında hayatları tamamen değişen çocukların kendi ağzından onların hikâyelerine yer veren *Katrina's Children* bu belgesellerden bazıları. Programda yer alan bölümlerden biri de 'Küba Belgesel Sineması'. Küba'nın ilk kültürel kurumunu olan Küba Sinema Sanatı ve Endüstrisi Enstitüsü'nün (ICAIC) ellinci yılı olması vesilesi ile ICAIC, Küba Elçiliği ve Jose Marti Küba Dostluk Derneği'nin katkılarıyla bir Küba belgeselleri retrospektifi yapılacak.

Programdaki önemli bölümlerden bir başkası da 'Türkiye'den Belgeseller'. Bu kapsamda Enis Rıza'nın son filmi *Çöpte Dostoyevski Buldum* festivalde dünya prömiyeri yapılacak belgesellerden biri. Caner Canerik'in filmi *73. Millet* ise Malatya'da Alevi nüfusun yoğun olduğu bir köyde çobanlık yaparak geçinen üç insanın hikâyesine yer veriyor. Melisa Önel'in filmi *Ben ve Nuri Bala* ise kadınlık ve erkeklik kategorilerinin dışına taşan feminist-aktivist Esmeray'ın hayatı üzerine bir belgesel. Mustafa Ünlü'nün filmi *Kurşun Kalem* Siverek'ten Paris'e uzanan hayatı ve kitapları ile yazar Osman Necmi Gürmen'in biyografisini sunuyor. Melis Birder'in *Ziyaretçiler* ve Çayan Demirel'in *5 No'lu Cezaevi* adlı belgeselleri de bu bölümde gösterilecek filmler arasında. Festivalin bir diğer önemli bölümünü de müzikle ilgili belgeseller oluşturacak. *One Man in the Band* tek başına bir orkestra gibi müzik yapan, yeni müzik enstrümanları icat eden ve onları çalan, kendi bestelerini kendi yapıp, kendi çalıp, kaydedip dağıtan birbirinden farklı müzisyenleri takip eden bir film. *Trompet Cumhuriyeti (Trubacka Republika)* ise Sırbistan'ın neredeyse milli çalgısı haline gelmiş olan trompet ve bu enstrümanın hayatın her alanına nasıl dahil olduğu, hatta ulusal bir enstrüman olarak algılanışı üzerine eğlenceli bir belgesel. Festival esnasında film gösterimlerinin yanı sıra 9. Uluslararası Belgesel Sinemacılar Konferansı da gerçekleştirilecek. Konferansın konusu ise 'Bir Sanat Formu Olarak Belgesel Sinema'. 1001 Belgesel Film Festivali film gösterimleri ve yan etkinlikleri, Fransız Kültür Merkezi, Pera Müzesi, Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi, Muammer Karaca Tiyatrosu, Kumbara Sanat, Nazım Hikmet Kültür Merkezi, Tarihi Sümerbank Binası ve Tütün Deposu'nda gerçekleştirilecek. Belgesel Sinemacılar Konferansı'na ise Galatasaray Üniversitesi ev sahipliği yapıyor. Ayrıntılı bilgi için: www.1001belgesel.net

SON BAŞVURU TARİHİ YAKLAŞAN FESTİVALLER

It's All True
4 Aralık 2009
[/www.itsalltrue.com.br](http://www.itsalltrue.com.br)

HOT DOCS
18 Aralık 2009
[/www.hotdocs.com](http://www.hotdocs.com)

DOXA Belgesel Film Festivali
18 Aralık 2009
[/www.doxafestival.ca](http://www.doxafestival.ca)

Belgrad Belgesel ve Kısa Film Festivali
30 Aralık 2009
[/www.kratkimetar.rs](http://www.kratkimetar.rs)

Documenta Madrid
31 Aralık 2009
[/www.documentamadrid.com](http://www.documentamadrid.com)

Jaipur Uluslararası Film Festivali
31 Aralık 2009
[/www.jiffindia.org](http://www.jiffindia.org)

LONDRA POSTASI

■ ALISA LEBOW

Sahte belgesel Türk sinemasında az rastlanan bir fenomen. Türkiye'de belgesel sinemacılık geleneği çoğunlukla ağırbaşlı, ciddi bir mevzu. Taze yaklaşımları ve daha hafif üsluplarıyla birkaç yeni sinemacı ortalığı biraz olsun karıştırmaya başladıysa da, belgeselin sınırlarını kurmacaya taşıracak kadar zorlayanlar esas olarak sanatçılar ve sanat dünyasında çalışanlar ya da sanat eğitimi almış olanlar. Bir hafta içinde bunun iki örneğine rastladım.

Dünyaca ünlü sanatçı Kutluğ Ataman'ın *Aya Seyahat* (2009) filmi Londra Film Festivali'nde gösterildi. Film kurmaca bir olayı tarihsel bir gerçekmişçesine "soruşturuyor": 1950'lerde Anadolu'nun ücra bir köyünde, cami minaresini uzay gemisi olarak kullanarak aya gitmeyi planlayan köylülerin hikâyesi bu. Olayların siyah-beyaz fotoğrafları biçimindeki "belgesel deliller" ve hikâye gerçekmişçesine yorumlarını sunan tanınmış uzmanlarla yapılan görüşmeleriyle film anlaşılabilir İstanbul Film Festivali'nde kendi hikâyelerini "uydurulmuş" görmeye alışık olmayan izleyiciyi hazırlıksız yakalamış. Ataman'ın niyeti kimseyi kandırmak değil elbette, nitekim en iyi sahte belgeseller genel olarak kabul gören veya varsayılan kültürel normlar ve klişelerden o denli beslenir ki, hakikaten gerçekleri belgeliyor gibi görünmeleri şaşırtıcı değildir. Dahası kullandıkları geleneksel belgesel teamülleri, filmin içeriğine kurmaca da olsa geçerlilik ve yetki bahşeder.

Bütün bunlar Merve Kayan'ın Zeynep Dadak'la birlikte yönettiği ve 2010 Rotterdam Film Festivali'ne davet edilen *Bu Sahilde* (2009) için de geçerli. Kayan'ın California Üniversitesi San Diego'da devam ettiği 'sanatta yeterlik programı' bünyesinde

Aya Seyahat

çektiği film, büyük ölçüde deneysel belgesel geleneklerinden besleniyor. Türkiye'nin batısında küçük burjuva bir sayfiye yerini belgeliyor gibi görünen filmdeki yüzler, kıyafetler, mekân ve tüm mizansen ilk bakışta insana hakiki bir belgesel izlediği hissini veriyor. Deniz araçlarının nereye demirleneceğini veya üç yeni şubeyle hizmetinizde olan "zıp zıp trambolin"i duyuran belediye anonsları absürdün tam sınırında gezinerek gayet hakiki duruyor.

Zaten iyi bir sahte belgeselin sırrı tam da budur. Gündelik hayattaki küçük absürlükleri fark edip kucaklar, filmin deneyimine bir ölçü hakikat sorgulaması katacak derecede, ama kendini ele vermeksizin bu absürlükleri abartır. Nitekim yaşadığımız hayat gerçeküstü ve imkânsız anlarla doludur, yine de bunların hakiki olduğunu biliriz. İşte bu yüzden yetenekli bir sinemacının, kavrayışlı gözlemlerini fanteziyle harmanlayarak sunması hakikat yanılsamalarımızı kesintiye uğratmaksızın neyin mümkün olduğuna dair algımızı zenginleştirir. Kayan ve Dadak, filmi

16mm kamerayla, senkronize ses olmadan çekmişler. Dolayısıyla duyduğumuz her ses efekti, her insan sesi, her kalabalık sahnelerin üzerine getirilen bir (veya birçok) ses kanalı var. Bunlar kimi zaman kulağa senkronizeymiş gibi gelse de belli bir etki yaratmak için kurgulanan seslerdir. Ancak dikkatli bir izleyici *Bu Sahilde*'nin ne denli kurgulanmış olduğunu fark edebilir. Gelgelelim sesin ve görselin "yapaylığına" rağmen (çoğu sahne "yönetilmiş" ve "oyunmuş"), böyle bir film derin bir hakikate, hem yaşandığı şekliyle hayatın (ki bazen gerçeküstü bir performans gibidir), hem de gündelik hayatımızı şekillendiren kurguların hakikatine işaret ediyor. Bize bunu, kurmacanın hakikatini ve belgeselin kurgusallığını gösterebilenin sanatçılar olması da tesadüf değil.

(Çeviren: Başak Ertür)

Alisa Lebow Londra'daki Brunel Üniversitesi'nde belgesel kuramı, tarihi ve prodüksiyonu üzerine ders veren bir sinemacı ve akademisyen. Ayrıca docistanbul Belgesel Araştırmaları Merkezi'nin kurucu üyelerinden.
www.alisalebow.co.uk

DUYURULAR

• **Realscreen Factual Entertainment Ödülleri** 2010 yılında yapılacak Forum sırasında sahiplerini bulacak. Başvurular **1 Aralık 2009**'dan itibaren yapılabilecek. (awards.realscreen.com)

• **2-5 Şubat 2010** tarihlerinde gerçekleşecek **DocsBarcelona** için projeye son başvuru tarihi **4 Aralık 2009**. (www.docsbarcelona.com)

• Tarih belgeselleri ve güncel haber yapımlarına yönelik **History Makers Ödülleri** için son başvuru tarihi **4 Aralık 2009**. (www.historymakers2010.com)

• İnsan hakları belgeselleri için bir platform haline gelen **Uluslararası TV3 Ödülleri** için son başvuru tarihi **31 Aralık 2009**. (www.tv3.cat/premistv3/dentro02.html)

• Sosyal değişimi tetikleyen ve medyada ele alınmayan kritik konular hakkındaki uzun metraj belgesel filmler için bitirme fonları sağlayan **Gucci Tribeca Documentary Fonu** için son başvuru tarihi **11 Ocak 2010**. (www.tribecafilminstitute.org)

BU AYKI FESTİVALLER

1001 Belgesel Film Festivali
4-11 Aralık 2009
[/www.1001belgesel.net](http://www.1001belgesel.net)

GZ DOC
7-11 Aralık 2009
[/www.gzdoc.com](http://www.gzdoc.com)